

vexilologie

152

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

vexilologie

ISSN 1211-2615

152

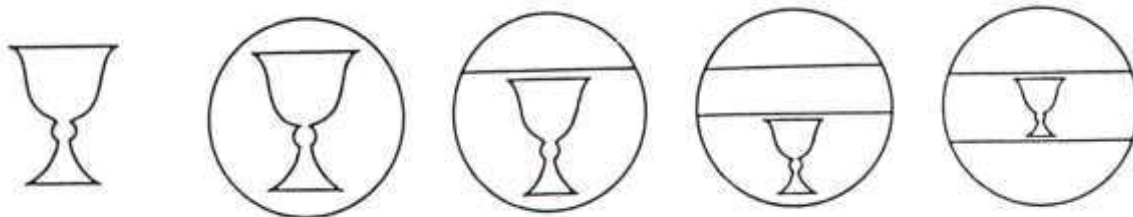
ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Jaroslav Martykán

ZÁSLUHY MICHAELA MEINECKEHO O VÝZKUM MUSLIMSKÉ VEXILOLOGIE

I jen povrchně informovaného vexilologa jistě zarazí skutečnost, že snad jen s výjimkou Japonska neexistuje v zemích Orientu, tedy od Turecka na východ, žádná městská, komunální či regionální heraldika a vexilologie (není-li odvozena od symboliky bývalých států) a že kromě vlajek souvisejících s vojenskými funkcemi státu, jež jsou mezinárodně reglementovány a zejména v námořní dopravě běžné, neexistují v podstatně širším počtu ani vlajky jiných nestátních entit, spolků, sportovních týmů, korporací a dalších právnických osob, s nimiž se v evropsko-americkém kontextu setkáváme běžně. Jedinou výjimkou jsou snad jen vlajky politických stran, které však úzce navazují na symboliku národní či státní a jsou víceméně jen jednou z jejích forem. Co je tedy příčinou ostychu obyvatel orientálních zemí k těmto jinde tak populárním a stále častěji se v globalizovaném světě rozšiřujícím symbolům? Domnívám se, že je to v jejich dosud na Východě přežívajícím pojetí jako symbolů výsostných, posvátných a náboženských oproti Západu, kde se staly symboly zcela profánními a jejich "nadpozemské" konotace jsou i samými vexilology mnohdy považovány za překonané, staromilecké či dokonce směšné. Toto jejich pojetí je podle mého názoru i příčinou stále přetrvávajícího nefigurativního výtvarného pojetí vlajek v muslimských zemích. Velkou zásluhu na objasnění tohoto pozoruhodného specifického rysu má německý orientalista a historik Michael Meinecke (1941-1995), o jehož přínosu vexilologickému bádání v tomto směru bych rád čtenáře *Vexilologie* informoval (1).

Kromě toho, že dr. Michael Meinecke byl od r. 1988 ředitelem Muzea islámského umění v Berlíně a mezinárodně známým se stal vykopávkami v palácích proslulého kalifa Hárúna ar-Rašída v Rakce na řece Eufrat v dnešním Iráku, proslavil se výzkumem heraldických znaků, významných prvků mamluckých uměleckých předmětů a mamlucké architektury. Výsledky svého výzkumu na poli mamlucké heraldiky na území Egypta a Sýrie zveřejnil ve svém díle *Zur mamlukischen Heraldik* (2) v r. 1972 a přednášel o nich na archeologické fakultě Káhirské univerzity v letech 1974-1975.

Obr. 1

Mimořádná pestrost a bohatá variabilnost mamlucké heraldiky je dána třemi prvky (3). Hlavním prvkem mamlucké heraldiky jsou **znamení**, kterých je dohromady zaznamenáno přes 50

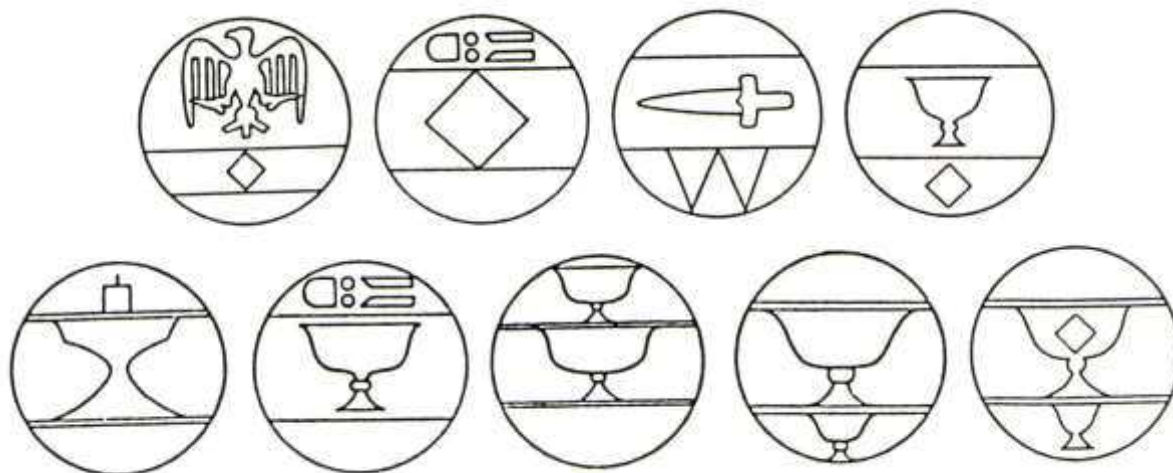
a jež sloužila jako heraldický znak (**obr. 1**). Vedle později opuštěných zvířat (lev, kůň, orlice) jsou hlavními obrazovými prvky znaků různé obecně známé symboly (roseta, lilie, půlměsíc), předměty, vyjadřující různé úřady při sultánském dvoře (číše, meč, luk, hůl na pólo), jakož i kmenové emblémy známé jako *tamgy* u tureckých národů. Ačkoliv sama tato znamení poskytují dostatečně široký výběr variant, jejich kombinací do tzv. *kombinovaného znaku* dochází k dalšímu zvýšení variant jejich použití. Rovněž tak nápisy se jmény vládnoucích sultánů, tzv. *psané znaky*, můžeme zařadit mezi heraldická znamení používaná mamlúky na jejich znacích. Druhým významným faktorem velké variabilnosti heraldiky jsou **barvy** použitelné pro každý znak, které se mohou lišit tím, že stejné znamení je malováno v různých barvách a pokládáno na pole štítu v různých barvách, resp. je-li štít rozdělen na několik barevných polí. Třetím faktorem variability mamlúckých znaků je **tvar štítu**, na který jsou znamení pokládána.

Spojení hlavních faktorů mamlúcké heraldiky – tedy znamení, resp. jejich převažující psané formy v podobě nápisů, a barev - nám připomínají charakteristiku muslimských vlajek jiným významným vědcem a našim váženým kolegou a přítelem dr. Whitney Smithem v jeho známém díle: *Muslimské vlajky jsou založeny spíše na grafické formě a kaligrafii než na figurách zvířat a rostlin, které dominují západoevropské heraldice* (4). Je to tedy již mamlúcká heraldika, v níž byly položeny základy muslimské vexilologie? Vše tomu nasvědčuje. Nejstarší písemné doklady pro použití heraldických znaků pocházejí z posledních dnů říše Ajjúbovců a z počátků tzv. období *Bahrí* tureckých mamlúků, tedy do let 1250-1390, kdy r. 1250 mamlúcký ochutnávač jídla a později dokonce člen osobní gardy posledního ajjúbovského vládce Sáliha Nadžmaddína Ajjúba Aibak at-Turkmání nahradil svého pána jako první mamlúcký sultán s titulem al-Malik (5). Za nepřítomnosti jakýchkoli písemných nebo numismatických důkazů je těžké uvěřit, že by historie heraldiky v Egyptě a Sýrii sahala ještě dál do minulosti. Také neexistují náznaky, že by existovalo něco podobného heraldice ani v sousedních muslimských zemích před 13. stoletím.

Sám Meinecke dokládá ve svém výzkumu použití znaků na početných uměleckých předmětech a budovách, které patřily držitelům znaku a byly jim věnovány nebo zasvěceny, včetně vojenských praporů nošených do vojenských tažení a ukazující znaky vrchního velitele nebo ostatních vysokých velitelů. I když i tady je málo důkazů, které by podpořily tuto hypotézu, neboť žádný mamlúcký prapor se nezachoval. Dochovaly se však kovové předměty, které vykonávaly funkci praporových hlavic – čnělek – které nesly právě znak držitele praporu. Meinecke o nich říká následující: „Důvod pro umístění znaku na hlavici praporu místo na prapor samotný mohla být jeho velikost, která byla příliš malá na to, aby mohla nést tento znak (běžná velikost těchto praporových čnělek se pohybovala kolem 50 cm a více! - jm). Větší prapory velmi pravděpodobně nesly tyto znaky samy o sobě (6). K tomu cituje kronikáře Qalqašandího, který popisoval insignie mamlúckého sultána a jmenoval mezi nimi i prapor: ... *jedním z nich je velký prapor ze žlutého hedvábí, zlatě vyšívaný; tento prapor nese tituly sultána („alkáb“) a jeho jméno; říká se mu „al-išába“* (7). Je zřejmé, že tento mamlúcký pramen popisuje psaný znak mamlúckých sultánů použitý na látce praporu. Stejný autor dává dokonce další argumenty ve prospěch této teorie, když píše o dynastii Rásulovců, vládnoucí Jemenu (*Pokud jde o emblém sultána .. je znakem sultána Jemenu červený květ na bílém pozadí* (8).) Vezmeme-li v potaz silné politické a kulturní styky jemenské dynastie Rásulovců s mamlúky, může tato citace sloužit i jako doklad existence podobných zvyků v Egyptě a Sýrii. Opět je tady možné dovodit, že i mamlúckí sultánové používali svých heraldických znaků i na svých praporech.

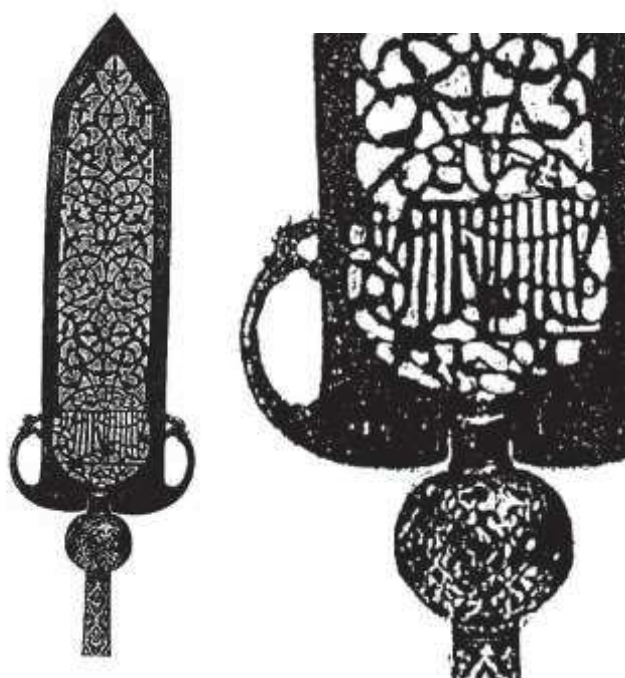
Ve sbírce zbraní istanbulského muzea v paláci Topkapi je i 43 mamlúckých praporových čnělek. Protože čtyřicet z nich je vyrobeno z ocele, dvě ze železa a jedna z tombaku, lze jen těžko z nich získat představu o barvách na nich použitých znamení. I když je ve většině případů z vyřetých obrysů dostatečně jasné, co je obsahem znamení nebo nápisu, a to bez ohledu na jejich původní barevné provedení. Někdy byla barva znamení označována nejen barevným nátěrem, ale i za pomoci použití dalších kovů, pokrývajících těleso čnělky – zlata, stříbra či mědi – poskytujících však jen omezenou škálu pro barvy, použitelné na mamlúckých znacích. Dva turečtí vědci, Hülya a Turay Tezcanovi, zkoumali tyto praporové čnělky a podrobně je klasifikovali z hlediska jejich zvláštních rysů, použitých technik výroby a dekorace, jakož i z hlediska výtvarných motivů na nich uplatněných. Protože tito dva výzkumníci rovněž využívali obrazových tabulek mamlúckých heraldických znamení, zpracovaných právě dr. Michaelem Meineckem, rád

bych ukázal několik těchto čnělek, jak je přináší jejich kniha *Türk Sancak Alemleri* (Turecké praporové čnělky), a porovnal je s Meineckeho poznámkami.

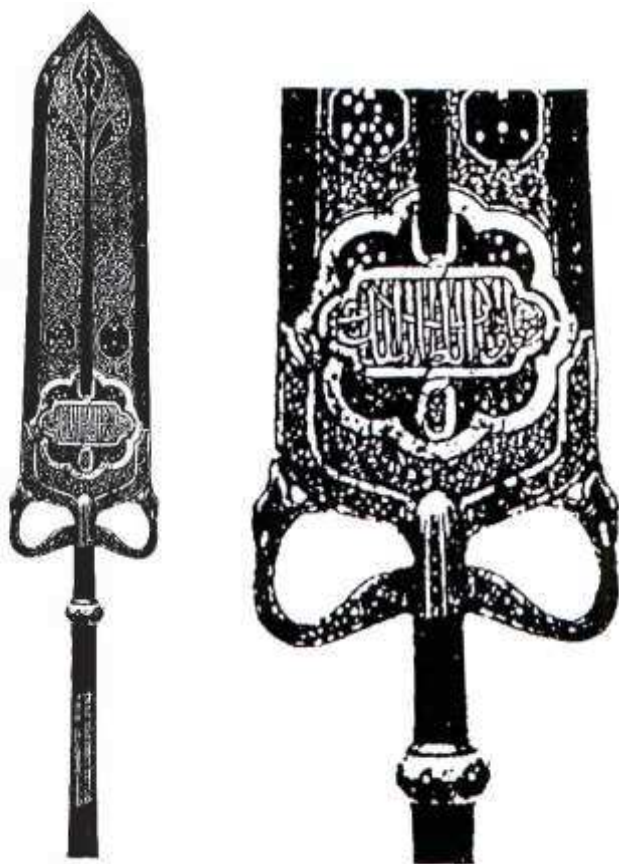
Obr. 2

V zásadě můžeme říci, že nejobvyklejším typem zdobení mamlúckých čnělek je **nápis** a zpravidla dvakrát rozdělený **štíť** nesoucí **znaky úřadů** na sultánském dvoře (**obr. 2**). Dekorativní pozadí těmto znamením na čnělce tvoří různé rostlinné a abstraktní vzory jako turecký desén *Rúmi*, palmety, rozety, geometrické motivy apod. (9). Meinecke tvrdí, že **nápisy** jsou nejvýznamnějšími a nejčastějšími znamením mamlúckých sultánů, zvláštním druhem znaku, který se nevyskytuje v žádné nemuslimské heraldice a kde jsou heraldická znamení nahrazena výrazy, oslavujícími vládnoucího sultána (10). Zatímco první tři sultáni používali jako svých osobních znaků tradičních heraldických figur anglického lva, resp. levharta (sultán Bajbars, 1260-1277) (11), bourbonské lilie (sultán Mansúr Kalá'ún, 1279-1290) (12) nebo německé orlice (sultán Násir Muhammad bin Kalá'ún, 1293-1341) (13) převzaté pod vlivem znamení křižáků, s nimiž bojovali v Sýrii, třetí z nich – Násir Muhammad – v pozdějším období své přerušené vlády někdy kolem let 1320/1330 změnil svůj znak a orlici nahradil nápisem na štítě o třech polích. Několik velmi podobných nápisů v podobě medailonů s vepsaným textem je datováno do pozdních desetiletí jeho vlády. Medailony obsahují tři různá oslavná označení sultána. Tato skutečně revoluční změna jednoznačně určuje následující podobu celé mamlúcké královské heraldiky. Domnívám se, že tato změna viditelně souvisela s přechodem arabského kalifátu z Bagdádu do Egypta r. 1258 a následným zvýšeným důrazem na náboženskou roli mamlúckých sultánů na Blízkém východě v první čtvrtině 14. století. Nelze se proto divit, že všech dvanáct následníků sultána Násira Muhammada, kteří vládli až do r. 1382, pokračovalo v používání nápisů jako tzv. psaných znaků zavedených jejich předchůdcem a nikdy se už nevrátilo k figurativním znamením pro označení své osoby. Od zavedení psaného znaku pro tento účel sultánem Násirem kolem r. 1320/1330 tak vykazuje sultánská heraldika trvalou jednotvárnost: všichni následující sultáni vládnoucí v Egyptě do osmanského dobytí mamlúcké říše v r. 1517 byli reprezentováni znaky, obsahujícími jen oslavné formule či jejich jména a

Obr. 3

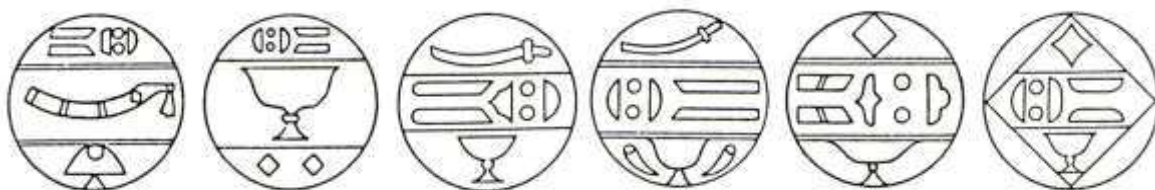
tituly (14). Toto úzké spojení mezi tímto typem heraldiky (tzv. psaný znak) a mamlúckými sultány vysvětluje, proč byla již natrvalo vyhrazena výhradně pro královské či říšské použití. Stejná zásada byla po r. 1517 a přenesení kalifátu na osmanský dvůr uplatňována všemi osmanskými sultány (viz jejich proslavené *tughry*) a ostatními muslimskými vládci po celém Blízkém východě.

Obr. 4

Praporová čnělka patřící sultánu Kansúhu el-Gavrímu (1501-1514) je dobrou ukázkou psaného znaku použitého na vexilologickém objektu (obr. 3). Nápis „*Izzun li-Mevlána as-Sultán el-Malik el-Ešref Kansúh. Azze našruhu.*“ (Slávu našemu pánu, sultánu a králi vznešenému Kansúhovi. Necht' je jeho vítězství slavným!) je perforován v druhu písma zvaného *sülüs*. Zbývající část čepele čnělky je vyplněna bohatou perforovanou kompozicí ze zkroucených větviček a konturovaných lístků (15). Čnělka se zlatým nápisem a zlacením, zdobená opět technikou perforování, je ukázkou vrcholného řemeslného díla, vyrobeného pro sultána Kajitbáje (1468-1496) ve druhé polovině 15. století (obr. 4). Nápis v kartuši umístěné do velkého medailonu je zhotoven na zlaceném pozadí tenkými černými konturami a zní: „*Izzun li-Mevlána as-Sultán el-Malik el-Ešref Ebú'n-Nasr Kájitbaj. Azze našruhu.*“ (Sláva našemu pánu, sultánu a králi vznešenému Ebú'n-Nasr Kájitbajovi.

Necht' je jeho vítězství slavným!). Tento nápis – téměř identický s předcházející ukázkou datovanou do 16. století – začíná na lícové a pokračuje na rubové straně čnělky (16).

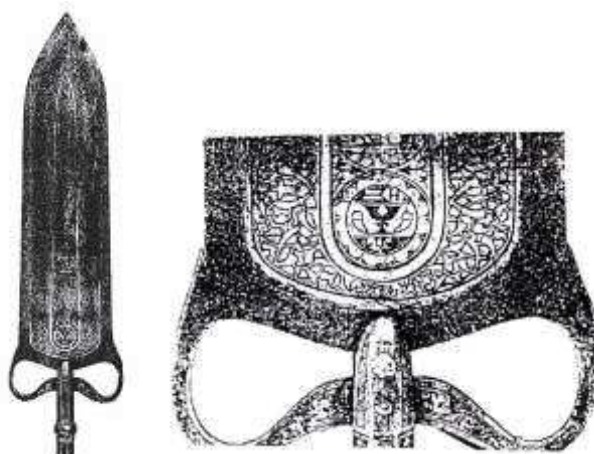

Obr. 5

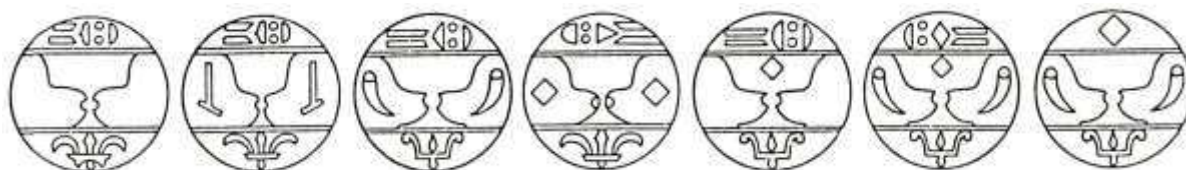
Přes výsostné postavení psaných znaků v královské heraldice mamlúcké říše, nejrozšířenějšími znamenými mamlúcké heraldiky jsou **znaky úřadů** na sultánském dvoře (obr. 5). Předměty použité na znacích jsou charakteristickými značkami jednotlivých úřadů na sultánském dvoře a používali jich členové sultánovy osobní gardy, vykonávající tyto úřady, když byli ve službě a při různých obřadech. Protože tyto dvorní úřady byly vyhrazeny mamlúkům (tj. otrokům) vládnoucího sultána, nositelé znamení s tímto typem emblémů jsou obvykle označováni za důstojníky (*emíry*). Vysvětlení výběru těchto předmětů nám nepřímou dávkou opět letopisec Ibn Tagrībīrdī, když píše, že emír Aibak – který se r. 1250 stal prvním mamlúckým sultánem – „doprovázel svého pána, posledního ajjúbovského krále (málika) Sáliha Nadžmaddína Ajjúba na jeho vojenské výpravě na Východ, kde ho (král) učinil svým ochutnávačem (*džašnikír*). A z toho důvodu, když jej současně povýšil na emíra, vybral i obrázek malého stolku (*hawandža*) za jeho znamení“ (5). Tento velice instruktivní citát svědčí o tom, že úřad ochutnávače u sultánské tabule vedl k výběru kulatého stolku jako heraldického znamení tohoto úřadu. Když hovoří ve svém díle

Meinecke o dvorních hodnostářích, zmiňuje i další s nimi spojená heraldická znamení – **penál** pro sultánova sekretáře (*dawádár*), **meč** nebo **šavli** pro jeho zbrojnoše (*silahdár*). **Luk** se šípy nebo bez nich byl vyhrazen lučištníkovi (*bundukdár*). **Džbán** či konvice byl heraldickým znamením správce skladů (*tištdár*), zatímco **ubrousek** – jako kus látky určený k zabalení, zpodobňovaný kosočtvercem – byl odznakem komorníka (*džamdár*) a **podkova** označovala maršálka (*amír ahúr*). Mezi dalšími předměty, které se objevovaly na heraldickém štítě a jsou spojeny s dalšími hodnostáři, jsou i **pohár**, identifikovaný jako znamení sultánova číšníka (*sákí*) nebo **hůl na pólo** s míči nebo bez nich jako znak pro učitele póla (*džukandár*) (17). Všechna vyjmenovaná i další znamení byla obvykle položena na jednoduchý nebo vodorovně dělený štít znaku spolu s jinými emblémy, které měly nepochybně jen dekorativní účel. Zatímco sultánská heraldika měla poněkud statický a pevně určený vzhled od doby vynalezení psaných znaků, vývoj mamlúcké heraldiky byl zprostředkován především znaky emírů, které představují bohatou rozmanitost forem. Tato rozmanitost je způsobena skutečností, že každý důstojník mohl nést svůj znak, ale tento znak se musel rozhodujícím způsobem lišit od všech ostatních v současné době používaných znaků. A jestliže právo používat vlastní znak bylo udělováno v momentě, kdy osoba byla jmenována emírem, a potom se tento znak nemohl měnit, následkem toho se stejný znak používal relativně dlouho v návaznosti na délku života jeho nositele.

Existují dvě pěkné ukázky praporových čnělek ze sbírky paláce Topkapi, které jsou ozdobeny znaky úřadů. První patřila emírovi Inalovi (1453-1461) a byla vyrobena v polovině 15. století (**obr. 6**). Tvoří ji kruhový vroubkovaný medailon umístěný do části vnitřního pruhu, který nese uvnitř známé znamení poháru nebo číše. Kruhový štít je rozdělen do tří vodorovných polí – prostřední nese pohár a dva růžky umístěné po stranách. V horním poli je ubrousek, zatímco v dolním poli je umístěn další pohár; rubová strana čepele čnělky má stejné uspořádání. Je na ní medailon s čitelným slovem „*amír*“, zatímco ostatní text je téměř zcela smazán častým používáním čnělky (18). Podle Meineckeho přehledu toho, jak se emírův znak vyvíjel (**obr. 7**), má však v dolním poli štítu být místo poháru, omylem připsaného Inalovi H. a T. Tezcanovými, stylizovaná lilie (19).

Obr. 6

Obr. 7

Poslední vybraná ukázka praporové čnělky (**obr. 8**) představuje velmi hezký a důležitý umělecký předmět, nesoucí jak oslavující epiteton na sultána Barkúka (1328-1398), tak kruhový štít s pohárem. Ploché nápisy ve dvou řádcích je různý na líci a rubu čepele; koránové citáty jsou psány zlatem: v horním řádku na líci je polovina verše XLVIII/1-2 ze súry al-Fath, v dolním řádku na líci pak verš LXI/13 ze súry as-Saff. Horní řádek na rubu nese pokračování verše XLVIII/2 ze súry al-Fath, dolní pak nápis „*Mimma'umila bi resm'el-Muiz el-Ešref Barkúk. Kafíl el-Mamlaka as Sákja. Azze našruhu.*“ (Jedna z těch /věcí/ vyrobených na rozkaz mocného a vznešeného Barkúka, guvernéra Království syrského. Nechť je jeho vítězství slavným!). Vnitřní plocha dvou kruhových štítů je rozdělena na tři díly. Prostřední obsahuje pohár ozdobený penálem se dvěma prachovými růžky po stranách. Horní díl ukazuje ubrousek, zatímco spodní je ozdoben dalším

Obr. 8

Obr. 9

pohárem. Prázdná plocha kolem štítu je zaplněna motivem tří koulí a elegantních květů se třemi okvětními lístky (20). Dr. Meinecke dokládá pro Barkúka totéž (obr. 9) (21).

Jak praporové čnělky, tak prapory nesoucí shora uvedené charakteristické rysy mamlúcké

Obr. 10

heraldiky přetrvaly pád říše v 16. století. Existují hodnověrné důkazy pro to, že všechny prapory osmanských sultánů používané na pevnině byly pokryty tituly nebo citáty, oslavujícími vládce v podobě vyšívaných, malovaných nebo našívaných kaligrafických nápisů na listu praporu. Po reformě *Nizámí džadíd* v r. 1793 byly nápisy nahrazeny sultánovým kaligraficky provedeným podpisem, známým jako *tughra*. Po dobytí Egypta a Sýrie byl stejný model praporů s nábožensky laděnými nápisy zaveden u vojenských praporů. Tyto osmanské prapory odrážely výhradně náboženskou ikonografii a byly zdobeny především citáty z Koránu, súrami z této svaté knihy islámu a jmény Boha, jeho proroka Mohammeda a čtyř kalifů. Obr. 10 představuje typickou ukázkou takového praporu – trofej získanou polským králem Janem III. Sobieským u Vídně r. 1683 a nyní vystavenou na krakovském hradě Wawel (viz obálka). Podobný vzor byl aplikován u vojenských praporů pěchoty zavedených po r. 1826 v Osmanské říši se sultánovou pečetí – *tughrou* – na rubu (22). Také emírské znaky mamlúků, jak je popsal Meinecke, našly svou odezvu v osmanské vexilologii po tzv. Hayrettinově reformě v r. 1518 – objevilo se totiž mnoho předmětů podobného charakteru na praporech vojenských jednotek, jejich velitelů nebo *bejů* jako správců okresu (*sandžaku*) v hodnosti paši (tj. generála) – např. dvojbrýlý meč známý jako *zülfikar*, hlaveň děla, hmoždíř,

klíč, kotva, loď, minaret apod. (23). Obdobně praxi v mamlúcké říši, když byli osmanští *bejové* povyšováni do pozic *bejlerbejů* (tj. správců provincií) nebo vezírů (ministrů), jejich dosavadní prapory byly rozmnoženy různými nápisy (hlavně súrami z Koránu). V pozemních ozbrojených silách byla tato symbolika opuštěna po vojenské reformě sultána Mehmeda z r. 1826, určité její pozůstatky byly však zachovány v námořnictvu, kde mezinárodní zvyklosti jednoduchých, snadno

viditelných a rozeznatelných vlajek vylučovaly použití koránských citátů, známých z plukovních praporů. Tak se několik poněkud zvláštních předmětů, které nejsou viditelně spojeny s námořnictvem – jako nůžky, luk se šípy, hliněné pokladničky, se objevovaly na osmanských námořních vlajkách na konci 19. století do r. 1876 (24).

Evropeizace, následovaná nacionalistickým hnutím a sekularizací turecké společnosti v 19. a 20. století vedly nakonec k úplnému vytracení těchto tradičních prvků ze současných tureckých symbolů.

Použitá literatura:

- (1) Autor text původně užil jako přednášku s názvem „Dr. Michael Meinecke’s Contributions to the Research on Muslim Vexillology“ na XXII. mezinárodním vexilologickém kongresu v Berlíně v roce 2007.
- (2) Michael Meinecke: Zur mamlukischen Heraldik (dále jen „ZMH“), Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts (Abteilung Kairo), díl 28,2. Mainz/Rhein, Verlag Philipp von Zabern 1972.
- (3) Tamtéž, s. 213-215.
- (4) Whitney Smith: Flags through the Ages and across the World, Winchester, McGraw-Hill 1975, s. 41.
- (5) Ibn Tagrîbirdî (al-Manhal aš-Šâfi I,5:2), kronikář pozdního období říše Ajjúbovců (+ 1412) citovaný in: G. Wiest: Les biographies du Manhal Safî (= Mémoires présentés à l’Institut d’Égypte XIX), Cairo 1932; nebo E.T. Rogers Bey: Le blason chez les princes musulmans de l’Égypte et de la Syrie, in: Bulletin de l’Institut Egyptien, 2. pokračování, I 1880 (vydáno 1882), s. 100.
- (6) Michael Meinecke, The Mamluk Heraldry, poznámky k přednáškám na Káhirské univerzitě, fakulta archeologie, v letech 1974-1975 (rukopis), s. 12.
- (7) Qalqašandî (Şubh al-aksâ IV, 8:11-12).
- (8) Tamtéž (Şubh V, 34:13-16).
- (9) Dr. Hülya Tezcan – Turgay Tezcan: Türk Sancak Alemleri (dále jen „TSA“), Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayim 1992, s. 16.
- (10) Ibn Tagrîbirdî (an-Nugûm XV, 36:4-6).
- (11) ZMH, s. 217-219.
- (12) Tamtéž, s. 221-222.
- (13) Tamtéž, s. 219-221.
- (14) Michael Meinecke, Die mamlukische Heraldik in Ägypten und Syrien, in: Der Herold, Vierteljahrschrift für Heraldik, Genealogie und verwandte Wissenschaften, N.F. díl 13, 2, 1990, 2. čtvrtletí, vydaný Herold zu Berlin, s. 39.
- (15) TSA, s. 30.
- (16) Tamtéž, s. 53-54.
- (17) ZMH, s. 223.
- (18) TSA, s. 36.
- (19) ZMH, s. 271, obr. 10/54.
- (20) TSA, s. 45-46.
- (21) ZMH, s. 373, obr. 11.
- (22) Fevzi Kurtoğlu: Türk Bayrağı ve ayyıldız, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basimevi 1987, 1. vydání 1938, s. 133-138.
- (23) Tamtéž, s. 64-64.
- (24) Tamtéž, s. 119-120.

Merits of Michael Meinecke to the research on Muslim vexillology are commemorated by J. Martykán in this article. A famous German orientalist contributed to the research on the heraldic devices that were used as a prominent feature of Mamluk architecture and objects of art, including flag finials and (probably) flags. The most frequent emblematic devices (i.e. inscriptions for sultans and signs of office for the emirs as shown under Fig. 1,2,5,7 and 9) were also found on the Mamluk flag finials deposited in Istanbul (Fig. 3,4,6,8) and their traces are evident on

Ottoman flags until the 19th century. Thus, the Mamluk heraldry represents the origin of the traditional form of Muslim flags and banners. Especially, the sultanic or imperial devices known as “written blazons” in Meinecke’s works were the most eminent and the most frequent blazons of the Mamluk sultans, a special type of blazon not paralleled in any non-Muslim heraldry. Also their flags seemed to be characterized only by written blazons containing praising phrases with the sultan’s names and/or titles. After the conquest of Egypt and Syria in 1517, the same “inscriptional” pattern was applied to military flags in the Ottoman Empire. These Ottoman flags (Fig. 10) reflected exclusively religious iconography and were decorated predominantly with Quranic quotations, surahs from the Holy Book and with the names of Allah, Muhammad and four caliphs. The praising phrases on sultans were later replaced by the sultan’s calligraphic signature known as “tughra” displayed on Ottoman flags, too.

Josef Hrdý

SPOLKOVÝ PRAPOR – ZNAMENÍ, KTERÉ SJEDNOCUJE

Prapor se v průběhu věků stal symbolem, pod kterým se shromažďovali bojovníci vedení stejnou myšlenkou ať již v boji útočném či obranném. Ve středověku pod svou standartou vedl pán své poddané, v novověku prapory vedly vojáky do válek všeho druhu a největší pohanou bylo svůj prapor ztratit a naopak výhrou nepřítelův prapor získat, ukořistit. A pokud bylo dobyto nějaké město, pevnost či území, bylo první starostí vítěze vztyčit na tomto místě svůj symbol – svůj prapor.

I pro moderního člověka zůstává prapor jednou z vysokých hodnot – hodnotou vůle po vítězství a jednotě. Vzpomeňme příklad z 2. světové války na známou válečnou fotografii z dobývání ostrova Iwodžima americkou námořní pěchotou, kdy skupina vojáků vztyčila americký prapor na dobyté hoře Suribaši a tento akt natolik vešel do americké historie, že podle této události vzniklo sousoší na národním hřbitově padlých vojáků v Arlingtonu, které zdobí i skutečný vlající prapor, aby připomínal válečné úspěchy. Ale zůstaňme u nás – na pražském Klárově vznikl pomník na paměť 2. čs. odboje a základním výtvarným motivem tohoto uměleckého díla je právě československý prapor jako symbol neposkvrněné národní cti.

Ale nemusíme se pohybovat jen ve sféře velké historie, vraťme se do občanské společnosti. I zde se shromažďovali lidé pod svými symboly. Nejdříve to byly cechovní praporce a korouhve náboženských bratrstev. Potom, především v 19. století, kdy se rozšiřovalo zakládání spolků, pak i tyto organizace chtěly vyjádřit svou sounáležitost viditelným emblémem, jímž byl spolkový prapor. I v tomto případě měl prapor vyjadřovat základní ideu, pro kterou se členové těchto společenství nadchli, ji vyznávali a se stejně smýšlejícími se pod praporem sešli.

Prvními společenstvími tehdy byly především takové organizace, které navazovaly na vojenské tradice, odkud čerpaly i podněty pro svou činnost. Byly to proto nejprve ozbrojené městské sbory, které většinou dočasně plnily bezpečnostní službu, byly to ostrostřelecké spolky, které cvičily obyvatelstvo v zacházení se zbraní, byly to spolky vojenských vysloužilců – veteránů, které měly především charitativní význam, a mohli bychom tak vyjmenovávat další a další společenství, jako byly tělocvičné organizace Sokol a Orel či v německy mluvících krajích turněři, kteří vždy měli snahu se shromažďovat, vykonávat svou činnost a reprezentovat se pod svým praporem.

Získat prapor a uvést ho v život nebylo před tím nikdy jednoduché. U vojenských jednotek to bylo jasné – prapor vojenské jednotky – zástavu – udílel vždy panovník nebo jím pověřený vojenský orgán nebo v době, kdy byl majitelem některý šlechtic, určoval vzhled praporu a předával svému pluku právě jeho majitel. U občanských společností povolení užívat svůj prapor vydával nadřízený orgán podle významu a působení organizace. Mohlo to být právě tak zemské gubernium, jako městský magistrát. A potom, když byl prapor zhotoven, nastala slavnostní chvíle jeho předání nadřízeným orgánem do rukou vedení společenství.

Dříve než se dostaneme ke slavnostnímu rituálu předání praporu, který se v podstatě zafixoval od konce 18. století do konce habsburské monarchie, a dnes se pietně tato slavnost opět revokuje, všimněme si technického provedení takových typických spolkových praporů, které dnes nacházíme v místních a městských muzeích jako doklady společenského života lokality.

Základním prvkem praporu je jeho list z textilního materiálu, obvykle čtvercového či mírně obdélníkového tvaru. Protože na listu z obou stran se nacházela výtvarná výzdoba provedená vyšíváním, našíváním nebo malováním, byl list z praktických důvodů zhotoven v podstatě ze dvou látkových pruhů po okraji sešitých a okraje byly začištěny ozdobnou šňůrou nebo stříbrným či zlatým třásněním. Barva listu neměla u spolkových praporů zpravidla heraldický význam, nebyla pevně určena a byla volena především tak, aby na ní výšivky či malby vynikly (i když za monarchie byla preferována barva císařské žluti zvláště u paramilitárních organizací).

Obrazová náplň odpovídala dobovému citění. Často se setkáváme s heraldickou výzdobou jedné strany – především městský či obecní znak, u některých národnostně uvědomělých spolků se setkáváme i se zemskými znaky jako českým lvem či moravskou orlicí. Cechy zde zobrazovaly svá znamení, a pokud měly udělený znak, tak se jím samozřejmě pochlubily i na praporu. Druhá strana měla zase náboženský obsah a zde byla k výběru celá plejáda světců a patronů cechovních společenstev, stavovských spolků, poutních míst a podobně. Ostatně máme zachován popis prvního praporu Měšťanského ozbrojeného sboru v Brně, který byl svěcen a předán v roce 1798. Tehdy malíř, byl jím brněnský mistr Josef Licht, namaloval na jedné straně městský znak v tehdejší podobě, tj. císařskou orlici s prsním štítkem brněnského znaku. Na druhé straně byla znázorněna Panna Maria Neposkvrněného početí.

Nejen obrazy byly náplní praporového listu, ale i nápisy jako název spolku, jeho domicil a případně spolkové heslo. Např. ve 2. polovině 19. století najdeme na praporech některých spolků vlastenecké heslo „Za krále, za vlast!“ A nakonec k technickému řešení připevnění praporu na žerď. U žerďové části je praporový list sešit v podobě rukávu, kterým se protáhla dřevěná žerď, a prapor byl k ní ozdobnými hřebíky přibit. I tento úkon býval součástí rituálu předání praporu, kdy význační hosté byli pověřeni, aby zatloukáním hřebů dokončili technickou úpravu praporu. (Je to podobný rituál jako poklepávání kladívkem na základní kámen nějaké významné budovy nebo pomníku, který zase dílo zahajoval.) I samotná žerď byla zdobena – její patka byla okována, a na jejím horním konci byl umístěn hrot, případně znamení vzaté ze státní, zemské či místní heraldiky.

Předání praporu jakémukoliv společenství bylo vždy významnou slavností a účastnila se ho vždy veřejnost. V Brně – máme-li dnes na mysli jeho Měšťanský ozbrojený sbor – se taková slavnost konala v minulosti dvakrát. Poprvé v již vzpomenutém roce 1798 a potom při příležitosti 200. výročí obrany města proti Švédům v roce 1845. Poprvé se městská veřejnost shromáždila na Starém Brně před bazilikou Nanebevzetí Panny Marie, podruhé na Zelném trhu. V prvním případě zastupoval - dnes bychom řekli státní orgány - hrabě Alois Ugarte, moravský guvernér, podruhé v téže funkci hrabě Rudolf Stadion. Jedním z vrcholů slavnosti bylo vždy svěcení praporu. Tento liturgický úkon spojený s výkropem praporu svěcenou vodou a čtením příslušných pasáží z benedikcionáře katolické církve provedli v těchto případech nejvyšší církevní hierarchové, tedy brněnští biskupové: v r. 1798 to byl Jan Lichtenbauer a v roce 1845 hrabě Jan A. Schaffgotsche. Protože svěcení vodou připomínalo jiný liturgický úkon – křest, ujal se zvyk, že při svěcení praporu se jej dotýkala či jinak se účastnila osoba požádaná o kmotrovství. Obvykle to byla manželka nejvyššího úředníka – v roce 1798 to byla tedy hraběnka Ugartová, ale kmotrovství mohla přijmout i první dáma tehdejší monarchie, jak tomu bylo v roce 1845, kdy se kmotrou praporu brněnského sboru stala přímo císařovna Marie Anna, choť císaře Ferdinanda V. To bylo pro Brno jistě vysoké uznání, byť se císařovna přímo sama slavnosti neúčastnila, ale zastoupila ji představená brněnského Ústavu šlechticů baronka Skrbenská.

Ovšem ne vždy se v historii svěcení spolkových praporů setkáme s tak vysoce postavenými a urozenými dámami. Ale rozhodně se setkáme s jedním rozšířeným zvykem, a to, že kmotry byly prvními osobami, které věnovaly vysvěcenému praporu stuhy. Ta byla připevněna ke čnělce žerďe. Obvykle šlo o široké hedvábné stuhy, vyšíváné, jednoduché či zdvojené, např. na císařovnině stuze byl vyšit krásný monogram propletených písmen MA. Ostatně praporové stuhy

jsou vůbec zajímavou kapitolou vexilologie, která nebyla dosud podrobně zpracována. Český heraldik Karel Schwarzenberg je dává do souvislosti s tak zvanými livrejovými barvami. Tedy pokud na praporu byly v dřevních dobách použity barvy z heraldického znamení panovníka či jiného šlechtice, ještě to neznamenalo, že jeho služebnictvo ozbrojené či neozbrojené nosilo jednotný šat, tedy uniformu dříve označenou jako livrej, ve stejných heraldických barvách, jako byly na jeho znaku. Není tomu tak vždycky – u italského savojského rodu livrejovou barvou byla modrá, u holandských panovníků barva oranžová a u papežů barva červená, a mohli bychom tak pokračovat dále s tímto výčtem. V tomto momentě je však důležité, že prapory míněných suverénů byly ozdobeny stuhami v barvách livrejových. Ovšem stuha na praporové žerdi vždy znamenala určité uznání, pochvalu, vyznamenání či připomínku některé významné události, které se příslušná jednotka s praporem účastnila. A tak tomu bylo i u praporů spolkových, kde sice stránka heraldických barev ustoupila zcela do pozadí, ale zvyk předávat praporu stuhu za významné události se zachoval.

Každý prapor symbolizuje určité morální hodnoty a nemusí to být vždy prapor státní sehrávající svou úlohu ve velkých politických dějinách, jak bylo naznačeno v úvodu tohoto příspěvku. Příslušnost k praporu je morálně zavazující a měla by vyjadřovat hrdost a radost, i když půjde o prapory místních organizací, které by měly vypovídat o dění v regionu a jeho významu v celé naší občanské společnosti.

Pozn. redakce: Článek J. Hrdého byl převzat ze sborníku Brněnského městského střeleckého sboru „Prapor – znamení, které sjednocuje“ (red. V. Walter a V. Schildberger), Brno 2007 a upraven redakčně pro potřeby otištění ve zpravodaji *Vexilologie*.

Josef Hrdý, a Moravian vexillologist, deals with the banners of associations in general. He describes not only the colours of their fields, but also their charges. He has chosen the flag of burghers of the city of Brno as an example of such banners, mentions its consecration in 1798 and 1845 and shows his role in the Moravian society.

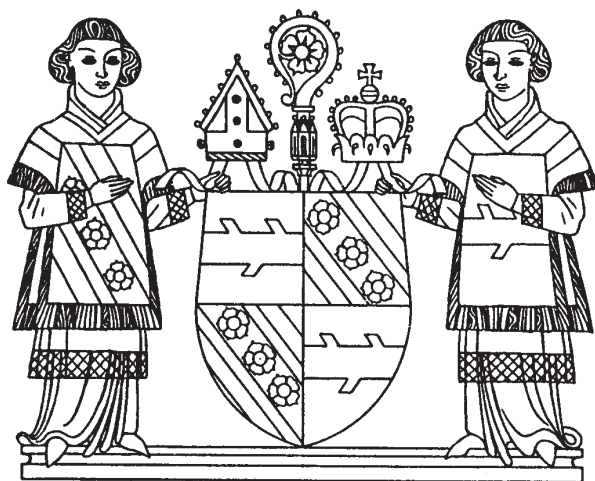
CÍRKEVNÍ KOROUHVE

Vexilologický lexikon (Z. Svoboda – P. Exner, 2000, s. 14) svými vyobrazeními a textem vymezuje pro výraz korouhev následující prostor. Jde o prapor, jehož (1) list je pevně připoután k žerdi nebo ráhnu, (2) poměr šířky a délky listu není určen a (3) zhruba polovina délky listu může být rozstříhnutá na zpravidla tři pruhy. U korouhve s příčným ráhnem uvádějí autoři, že jsou většinou známe jako církevní korouhve. Nasvědčuje tomu i anglická a německá terminologie

(church banner, Kirchenfahne). Protože téma církevních korouhví zatím na stránkách *Vexilologie* neodeznělo, mohl by se můj krátký příspěvek o nich setkat s pozorností čtenářů.

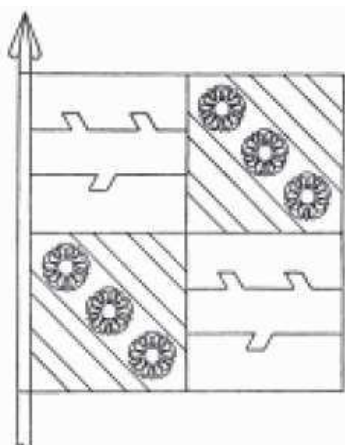
Ve své *Heraldice* (Praha, Vyšehrad 1941) se Karel Schwarzenberg zabývá obšírně (s. 201-217) prapory, mj. i korouhvemi. Za správné považuje pouze umístění obsahu erbového štítu do korouhve.

Až na výjimky vykazují naše církevní korouhve tohoto typu na listě vyobrazení Syna Božího nebo světce či světců. Je však žádoucí upozornit na korouhev navrženou pro opatství břevnovské Břetislavem Štormem. Byla zveřejněna v Erbovní knížce na rok 1939 (Vyšehrad, Praha) na s. 42-45. Autor publikuje vyobrazení erbu opatství (**obr. 1**) a z něj

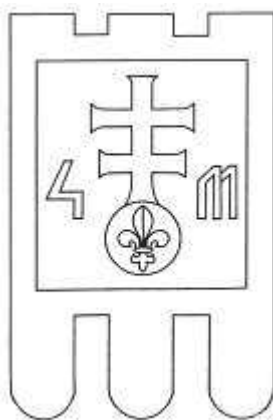

Obr. 1

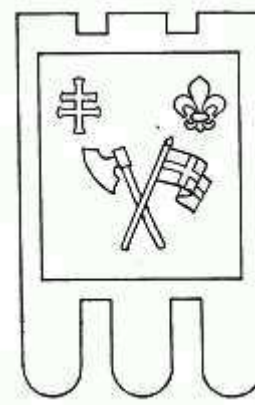
odvozený list korouhve (**obr. 2**). Tato korouhev koncepcí a tvarem nijak nenaznačuje církevní charakter svého nositele, svědčí však o tom, že jejím tvůrcem byl význačný heraldik své doby, úzký spolupracovník K. Schwarzenberga.

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

V druhé polovině 20. století došlo na Slovensku k výraznému oživení v oblasti církevní heraldiky. Nově vytvořené znaky farností našly realizaci především ve farních razítkách. Nedávno byl projevěn zájem o umístění těchto nových znaků do církevních korouhví. Heraldický registr Ministerstva vnitra usměrnil výtvarné řešení těchto korouhví tak, že do zhruba čtvercového listu se vkládá obsah znakového štítu farnosti. Široká zlatá nebo stříbrná obruba končí ve spodní části třemi zaoblenými pásy (**obr. 3**). Překvapením bylo, když u příležitosti cyrilo-metodějských slavností na biskupském hradě v Nitře v r. 2008 byla vztyčena korouhev (**obr. 4**), do níž byl promítnut obsah znakového štítu diecéze. Je možné předpokládat, že toto uplatnění obsahu církevního znaku v korouhvi může být impulsem k tvorbě dalších.

Zdenko G. Alexy

ZPRÁVA Z 38. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE ČVS

Dne 28. března 2009, tedy téměř přesně na den, se po dvou letech opět konala výroční členská schůze v klubovně Klubu přátel Žižkova v Blahoslavově ulici. Výroční schůze v pořadí 36. zde totiž proběhla 31. března 2007 (viz *Vexilologie* č. 145, s. 2801-2803) a 37. výroční schůze byla součástí programu 4. ČNVK v Příbyslavi 14. června 2008 (*Vexilologie* č. 150, s. 2917-2919). Krátce po 13. hodině ji zahájil předseda ČVS Ing. Jaroslav Martykán, když nejprve představil osm členů výboru a poté požádal dalších 17 členů společnosti, aby řekli svá jména. Po přivítání všech proběhla volba návrhové komise (zvoleni Ing. A. Brožek a P. Strašífták) a poté dostal slovo jednatel společnosti Petr Holas.

Nejprve zkontroloval, jak bylo splněno usnesení z poslední výroční schůze, a posléze přednesl zprávu o činnosti za uplynulé období. V ní uvedl, že první polovina loňského roku byla ve znamení závěrečných příprav příbyslavského kongresu a že za jeho úspěšnou organizaci patří dík především Milanu Týmovi. Dále zmínil působení čtyř našich členů (Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, prom.ped. P. Palát a dr. Z. Svoboda) ve funkci expertů Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. V roce 2008 projednali a doporučili k udělení 188 nových vlajek měst a obcí.

Z osvětové práce členů ČVS připomněl spolupráci Ing. A. Brožka na vzniku dílu Vlajka pořadu České televize Znamení a rituály vysílaného 6. ledna 2008 a také na vexilologické části výstavy „Vojtěch Preissig – Pro republiku“, která proběhla v Clam-Gallasově paláci v Praze od 12. září do 28. října 2008. Podotkl, že Mgr. P. Fojtík vystoupil 3. března 2008 na stanici ČRo – Leonardo v pořadu „Magie státních symbolů“ a že Ing. J. Martykán poskytl rozhovor pro ČRo 2

Praha do živého vysílání pořadu Nokturno 1. listopadu 2008 na téma „Co víme a nevíme o vlajkách?“. V závěru roku pak vyšlo sté číslo zpravodaje SVI Ing. P. Exnera vexiINFO.

Uvedl, že výbor konzultoval z vlastní iniciativy otázku vlajkové etikety s ředitelem protokolu Kanceláře prezidenta ČR a odpověděl na dotazy ohledně vlajek a jejich vyvěšování zaslané redakcí časopisu Myslivosť, společností Sportplexu Frýdek – Místek, redakcí iDNES.cz, městským úřadem v Kopřivnici a dalšími jednotlivci. Konstatoval, že v roce 2008 vyšla z technických důvodů pouze tři čísla *Vexilologie* – 148, 149 a 150. Namísto čtvrtého čísla pak obdrželi členové rejstřík *Vexilologie* 126-150 a čtrnácté číslo nepravidelné přílohy *Vexilokontakt*, věnované vlajkám francouzských oblastí. Pro účastníky kongresu byl navíc vydán kongresový sborník. Anglicky psaná monografická ročenka *Vexilokontakt* věnovaná 4. ČNVK navázala na předchozí, úvodní díl Janušovy studie o praslovanských a staročeských vexilologických objektech jejím pokračováním.

Informoval, že za rok 2008 se výbor sešel pouze devětkrát z toho důvodu, že červnová výborová schůze se uskutečnila formou e-mailové konference. Tento moderní způsob komunikace se osvědčil a po přihlédnutí k výraznému podílu mimopražských a dlouhodobě nepřítomných členů bylo na konci roku 2008 rozhodnuto o snížení počtu výborových schůzí. V případě potřeby však může být výbor svolán častěji, a to v tradičním termínu první soboty v měsíci.

V loňském roce se dále rozvíjela mezinárodní spolupráce. Zástupci českých vexilologů se zúčastnili XIV. národní konvence CISV v Modeně na přelomu května a června, setkání německých vexilologů v Ingolstadtu na konci října, semináře SGHS „Kontinuita a diskontinuita genealogie a heraldiky na Slovensku“ v Martině v polovině listopadu a oslav 20. výročí založení AAV na konci téhož měsíce.

Na závěr P. Holas uvedl, že k 31. prosinci 2008 měla Česká vexilologická společnost 87 individuálních a 7 kolektivních členů z ČR, 8 individuálních členů ze SR a 8 individuálních členů z ostatní ciziny. Dále spolupracovala s 5 tuzemskými a 18 zahraničními organizacemi formou výměny publikací i osobními kontakty. V průběhu roku 2008 neobnovilo své členství 6 členů, na druhé straně dva noví členové individuální a dva kolektivní přibyli.

Zprávu o hospodaření společnosti v roce 2008 přednesl Mgr. P. Fojtík. Kladného výsledku hospodaření bylo dosaženo mimo jiné i díky štědrým finančním darům některých našich členů (J. Dvořák 4 000 Kč, J. Eichler 3 300 Kč, J. Zrzavý a V. Kohlíček po 800 Kč). Tito dárci byli proto pozváni osobním dopisem předsedy na výroční schůzi, aby jim mohlo být veřejně poděkováno a aby jim byly předány atraktivní stojánky s vlajkami Příbyslavi a 4. ČNVK, některým i kongresové sborníky. Protože se dostavil pouze Mgr. J. Eichler, suvenýry budou zaslány ostatním poštou. Na zprávu o hospodaření navázal P. Fojtík návrhem rozpočtu na rok 2009. Revizní zprávu přítomní uslyšeli z úst Ing. Ladislava Hnáta.

Po diskusi k předneseným zprávám bylo přijato usnesení, jehož plné znění uvádíme na konci tohoto článku. Následoval odborný program, v němž nejprve J. Hubka zevrubně seznámil přítomné s novinkami ve státní a regionální vexilologii. Poté pohovořil L. Hnát o historii lotyšské vlajky a P. Fojtík o vlajce Pražské paroplavební společnosti. V tu dobu se už někteří účastníci – především ti ze vzdálenějších míst - loučili s ostatními. Ostatní, kteří tolik nepospíchali, využili závěru výroční schůze ke studiu přírůstků vexilologické literatury došlé do společenské knihovny a k přátelským rozhovorům.

Aleš Brožek

Členská schůze České vexilologické společnosti

Schvaluje:

- ☞ Zprávu o činnosti České vexilologické společnosti za rok 2008.
- ☞ Zprávu o hospodaření České vexilologické společnosti za rok 2008.
- ☞ Rozpočet České vexilologické společnosti na rok 2009.
- ☞ Pověření Michela Lupanta zastupovat ČVS na VS FIAV při příležitosti konání XXIII. mezinárodního vexilologického kongresu v Jokohamě.
- ☞ Pověření Ing. Ladislava Hnáta vykonávat funkci revizora do řádného zvolení v příštím roce.

Bere na vědomí:

☞ Zprávu revizora České vexilologické společnosti.

Ukládá výboru:

☞ Upravit volební řád v souladu s platnými stanovami a předložit jej ke schválení na příští VČS.

☞ Předložit seznam časopisů v knihovně na VČS v r. 2010.

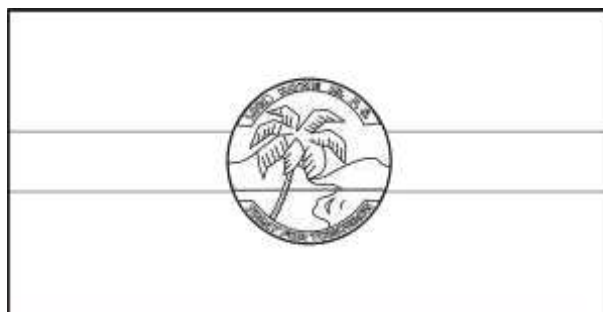
Přijato v Praze 28. 3. 2009

NOVÉ VLAJKY

OSTROV LORDA HOWEA

Politicko-správní postavení tohoto australského ostrova, vzdáleného 700 km severovýchodně od Sydney, mi zůstávalo dlouho utajeno, byť byl v zeměpisných příručkách často uváděn jako specifické území Australského společenství (obdobně jako ostrovy Torresovy úžiny či ostrov Macquarie), i když neměl statut zámořského území Austrálie. Ostrov o rozloze 56 km², obydlený dnes cca 300 ostrovany, byl objeven velitelem britské brigy *HMS Supply* poručíkem Henry Lidgbirdem Ballem 17.2.1788 a jím také pro britskou korunu obsazen 13. března téhož roku. Přičinlivý námořník nově objevený a tehdy ještě neobydlený ostrov – ležící východně od pobřeží tehdejší britské kolonie Nový Jižní Wales směrem k nejhořejšímu cípu severního ostrova Nového Zélandu – pojmenoval po svém nejvyšším nadřízeném, prvním lordu Admirality, vikomtu Richardu Howeovi (1726-1799) a zřídil tu vojenskou posádku. Poté, co byla r. 1855 udělena kolonii Nový Jižní Wales samospráva, byl ostrov vyňat z kontroly britské koruny a dne 6.6.1856 převeden pod správu Nového Jižního Walesu. Jeho vláda jej spravuje dosud, a to prostřednictvím tzv. řídicí rady Ostrova lorda Howea.

Když se v r. 1988 slavilo 200. výročí objevení ostrova a jeho obsazení britskými osadníky, vyzvala řídicí rada místní školáky, aby navrhli ostrovu jeho vlastní vlajku. I když byla taková vlajka skutečně vybrána a v Sydney dokonce ušita, nezachovaly se žádné dokumenty o jejím autoru, ani symbolice vybraných barev. Vlajku totiž tvořily tři vodorovné pruhy – zelený, žlutý, zelený – v poměru šířky 2:1:2, uprostřed s kruhovým badgem (**obr. 1**). Ten tvoří pohled na dva krajnotvorné prvky ostrova – zelené vrcholky Lidgbird (836 m n.m.) a Gower (942 m n.m.), ležící na jeho jižním konci; tmavomodrou lagunu pod nimi zčásti zakrývá bílá pláž, z níž vyrůstá zelená palma s bílou kresbou. Horní část emblému je světle modrá a stejně jako spodní je lemovaná výsečí tmavomodrého mezikruží s bílým opisem LORD HOWE IS. P.S. (nahore) a mottem TODAY FOR TOMORROW (Dnes pro zítřek) dole. Obě výseče jsou bíle lemovány (**obr. 2**). Když předseda Australské vexilologické společnosti (FSA) Ralph Bartlett na místě zjišťoval v r. 2008 okolnosti vzniku vlajky, dověděl se, že barvy vlajky patrně symbolizují bohatou vegetaci ostrova, včetně známých norfolkských borovic a palem rodu *Kentia*, jakož i pláže ostrova, oblíbeného turisty zejména jako místa žádaných

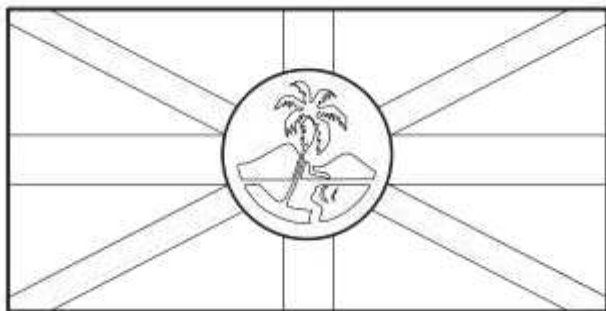

Obr. 1

Obr. 2

svatebních cest. Bartlett rovněž upozorňuje, že pouhé čtyři roky před vznikem této vlajky byly barvy zelená a zlatá prohlášeny australskými národními barvami a Australané je měli tehdy dlouhou dobu spojeny s barvami dresů svých sportovců, což také mohlo ovlivnit autora designu. Ačkoliv to byla místní řídicí rada ostrova, kdo inicioval veřejnou soutěž na vlajku, a je to i ona,

Obr. 3

kdo na svých dokumentech používá oválné varianty vlajkového badge, vlajka sama nikdy nenabyla úředního charakteru. A to i přesto, že byla poprvé vyvěšena 17.2.1988 při znovuotevření opravené radnice a vítala návštěvníky ostrova na místním polním letišti.

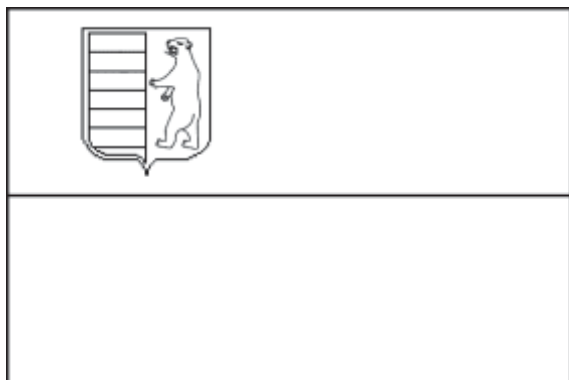
Skutečnosti, že ostrov svou alespoň místními úřady schválenou vlajku stále neměl, si všiml člen FSA John Vaughan, který na začátku roku 1993 začal kontaktovat místní obyvatele, 24.5.1993 jim poslal svůj předběžný návrh nové vlajky a koncem téhož roku je jel

osobně přesvědčovat o jejích přednostech. Ve svém návrhu kombinoval vlajku dosavadní, u níž zelenou nahradil modrou barvou a žlutou zaměnil za bílou, s vlajkou, kterou lord Howe používal jako velitel námořnictva na lodi *HMS Charlotte* v červnu 1794. Takže jím navrženou novou vlajku ostrova tvoří tmavomodrý list s překrývajícími se přímým a poněkud užším úhlopříčným křížem bílé barvy, přes jejichž střed je položen graficky lépe stylizovaný emblém v modré barvě na žlutém kruhovém poli (**Obr. 3**). Ramena kříže mají podle Vaughana připomínat „odlesky stříbrným paprsků zlatého slunce na modrých vodách obklopujících ostrov“. Spojením těchto elementů autor s odkazem na lordovu námořní kariéru evokuje podobu Union Jacku. V roce 1995 se obyvatelé ostrova shodli na konečné verzi vlajky, kterou nechal J. Vaughan vyrobiť opět v Sydney a v listopadu 1998 vztyčit na ostrově při několika příležitostech. V r. 2000 byla podoba badge na vlajce poněkud upřesněna, aby více odpovídala skutečnému tvaru obou vrcholků. I tak ovšem vlajka zůstala – stejně jako její předchůdkyně z r. 1988 – neoficiálním symbolem ostrova, bez formálního potvrzení ostrovní řídicí radou. -jm-

Literatura: Ralph G.C. Bartlett: Lord, Howe Did You Get That Flag?, *Crux Australis* č. 90 (vol. 22/2), 2009, s. 60-65.

ZAKARPATSKÁ OBLAST (UKRAJINA)

Dne 27. února 2009 byla na zasedání Zakarpatské oblastní Rady v Užhorodě po mnoha letech dohadů a jednání konečně přijata vlajka ukrajinské Zakarpatské oblasti. Přestože znak oblasti byl přijat ihned po vyhlášení suverenity Ukrajiny v roce 1990 a Zakarpatská oblast byla vůbec první oblastí, která měla svůj vlastní znak, na vlastní vlajku si musela počkat téměř dvacet let. Byla tak jedinou z ukrajinských oblastí, která dosud nedisponovala svou vlastní vlajkou.

Poprvé se návrhy na vlajku oblasti projednávaly v oblastní Radě již v roce 1990, ale ze tří tehdy předložených návrhů nebyl žádný schválen. Podruhé se jednalo o návrzích v roce 2001, ale ani tehdy se poslanci na podobě vlajky oblasti neshodli. Až v roce 2007 bylo vypracováno a předloženo ke schválení několik dalších návrhů, které však z různých důvodů nebyly akceptovány a k jejich schválení také nedošlo. Uvažovalo se i o schválení „historické“ modrozluté vlajky, ale protože by byla identická se státní vlajkou Ukrajiny, ani tento návrh neprošel. Až v letošním roce se poslanci k návrhům na vlajku oblasti vrátili a absolutní většinou hlasů, tj. 74 z 91,

schválili vlajku ve variantě dva horizontální pruhy, modrý nad žlutým (vlastně státní vlajka Ukrajiny) se znakem oblasti v horním rohu v modrém pruhu. Znak tvoří polcený štít. V heraldicky pravém modrém poli jsou tři žlutá stejně široká břevna, v levém stříbrném (na vlajce bílém) poli tmavě červený, na zadních tlapkách stojící a vzpřímený medvěd. Od modrého pruhu vlajkového listu je znak oddělen úzkým bílým lemem. Poměr stran vlajkového listu je 2:3. Návrh této vlajky předložil rektor Užhorodské národní univerzity a tajemník expertní komise pro vlajku Mykola Vegeš, který argumentoval mimo jiné tím, že modrožlutou vlajku užívala oficiálně již Karpatská Ukrajina (1). Ke schválení byl jeho návrh předložen pěti politickými frakcemi Rady. Proti návrhu byl jediný poslanec, předseda Národní rady Rusínů Jevgenij Župan. Prosazoval totiž návrh vlajky vypracovaný rusínským hnutím a tvořený listem s třemi vodorovnými pruhy, modrým, bílým a červeným v poměru 2:1:1, a znakem oblasti uprostřed. Po schválení modrožluté vlajky tento poslanec vstal ze svého místa v sále Rady, začal mávat „rusínskou vlajkou“ a křičel, že je to nespravedlivé rozhodnutí.

Josef Hubka

Poznámka: (1) Karpatská Ukrajina jako samostatný stát existovala pouze dva dny od 14. března 1939, kdy vyhlásila nezávislost na Československu, do 16. března 1939, kdy byla obsazena Maďarskem.

Odkazy: <http://zakarpattya.net.ua/ru/news/35120.html>
<http://www.vexillographia.ru/ukraine/index.htm>
<http://www.vexilla-mundi.com/menu.htm>

NOVÉ ZNAKY

ADŽARSKO

Téměř 4 roky poté, co Nejvyšší rada Adžarské autonomní republiky, ustavená podle zákona Gruzínské republiky z 1.7.2004 o statutu Adžarska, schválila 20. července 2004 na svém ustavujícím zasedání novou státní vlajku Adžarska (1), došlo i k přijetí státního znaku této autonomie v rámci Gruzie. Po dobu dvou let pracovala na návrhu znaku skupina heraldických odborníků při úřadu gruzínského prezidenta, než jej 17. června 2008 přijali formou zákona „O znaku Adžarské autonomní republiky“ poslanci Nejvyšší rady. Za základ vlnitým řezem půleného zeleno-modrého štítu byl vzat znak Batumské oblasti z r. 1881 (2). Srdeční štítek však tvoří malý státní znak Gruzie – stříbrný Jiří na koni bojující s drakem na červeném štítu. Hlavní figuru batumského oblastního znaku – tři (2+1) zlaté byzantské mince – autoři nového znaku umístili do spodního modrého pole štítu, zatímco v horním zeleném je vyobrazena stříbrná pevnost Gonio se čtyřmi baštami a mříží zavřenou bránou; kresba a stínování pevnosti jsou zlaté (3). Pevnost Gonio, úzce spojená s antickou bájí o Argonautech a jejich zlatém rounu, byla postavena v 1. stol. n.l. a stala se záhy největším římsko-byzantským sídlem na východním pobřeží Černého moře. V nejnovější historii Adžarska je pevnost spojena s tehdy ještě neúspěšným pokusem o vztyčení nové regionální vlajky z července 2004, kdy gruzínským nacionalistům, ohánějícím se vlajkou s pěti kříži jako symbolem většinově křesťanské Gruzie, zabránili v tomto činu místní muslimští obyvatelé, protestující ještě proti výhradně křesťanské symbolice „svého“ nového symbolu (4). K byzantským kořenům Adžarska odkazují i tři „byzantiny“ ve spodním poli, upomínající na skutečnost, že Batumská oblast byla jediným územím Ruské říše, která byla přímo součástí Římské, resp. Východořímské (byzantské) říše. Jsou rovněž tradičním symbolem bohatství Batumi jako rychle se rozvíjejícího obchodního přístavu Černomoří, do jehož znaku se dostaly

v carských dobách r. 1889 (5). Křesťanský světec a patron Gruzie vyjadřuje její svrchovanost nad autonomní republikou. -jm-

Poznámky:

- (1) Informaci o vlajce přinesla *Vexilologie* č. 142 (září 2006), s. 2734. Ačkoliv neznáme žádnou normu, která by vlajku zavedenou v r. 2004 nějak modifikovala, při setkání delegace Adžarska s arménskými partnery v r. 2006 byla zaregistrována tato vlajka v podobě, kdy se kanton s gruzínskou státní vlajkou omezuje svou šířkou pouze na tři nejsvrchnější pruhy listu. (<http://www.vexillographia.ru/gruzia/index.htm>)
- (2) Michail Vladimirovič Revnivcev, Z historie symbolů Adžarska, *Vexilologie* č. 142, s. 2729.
- (3) <http://www.heraldicum.ru/gruzia/index.htm>
- (4) Johnny Anderson, 21.7.2004 na FOTW, <http://flagspot.net/flags/ge-ad.html>
- (5) DGF-Informationen č. 32, srpen 2008.

VEXILOGICKÁ LITERATURA

Jerzy Wrona: Symbole państwowe przyczyną napięć społecznych i politycznych – wybrane przykłady (Státní symboly jako původce společenského a politického napětí – vybrané příklady), *Czasopismo geograficzne*, LXXI, 2000, č. 2, s. 157-172.

Zajímavý pohled na vlajky a další státní symboly nabízí tato starší studie našeho polského kolegy, který se zabývá několika vybranými příklady, kdy se nedostatek porozumění a shody ve věcech vzhledu státního symbolu stal příčinou veřejných nebo politických sporů, a to ať již na poli mezinárodním nebo uvnitř daného státu. Jedním z nejznámějších aktuálních případů je spor mezi Řeckem a bývalou jugoslávskou republikou Makedonie o podobu vlajky nového státu, která byla zavedena v r. 1992 a v r. 1995 musela být nahrazena současnou méně spornou variantou téhož symbolu. Následkem tohoto mezinárodního sporu došlo poprvé v historii OSN k tomu, že při přijetí Makedonie do této světové organizace nedošlo k ceremoniálu vztyčení její vlajky před budovou OSN v New Yorku. Autor připomíná, že i přijetí bývalé československé vlajky Českou republikou v r. 1992 se stalo zdrojem napětí mezi oběma nástupnickými státy bývalého Československa. Vnitřní rozpory politického či etnického charakteru se naopak objevily v Bosně a Hercegovině po přijetí „společné“ vlajky v r. 1998, v Kanadě před r. 1965 nebo v Bělorusku v r. 1995 poté, co se nový prezident Lukašenko vrátil k sovětskému modelu běloruské státní vlajky, zatímco jeho politická opozice se neustále hlásí k tradiční bílo-červeno-bílé trikoloře, obnovené jako státní symbol v letech 1991-1995. Je příznačné, že s výjimkou Kanady jde vesměs o spory spojené s rozpadem mnohonárodnostních států střední a východní Evropy. Ve většině zemí, zejména evropských, vznikly totiž jejich symboly v dlouhodobém historickém procesu, kdy se utvářela národní i státní identita. Někdy však, zejména po zásadních politických změnách v zemi, se vytvářely nové podoby státních symbolů, které se rodily nejen v dlouhých a bouřlivých diskusích v ústavních orgánech dané země, ale i na veřejnosti představované různými politickými uskupeními, tiskem či aktivními řadovými občany. Tak se diskuse o podobě nových symbolů stávají i příčinou vnitrostátního, popř. i mezinárodního napětí a sporů. -jm-

Ladislav Vrtef: Osem storočí slovenskej heraldiky / Eight centuries of the Slovak heraldry, Martin : Matica slovenská, Bolchazy-Carducci Publishers, Inc., 2003. 296 stran na křídovém papíře (rozměry 23,5 x 19,5 x 2 cm) s mnoha černobílými a barevnými ilustracemi. ISBN 80-7090-691-X, doporučená cena ani náklad neuvedeny.

Ačkoliv druhé vydání této knihy (první je z r. 1999) vyšlo již před šesti lety a do rukou se mi dostalo až letos, myslím si, že bude vhodné, abych na knihu upozornil i členy České vexilologické

společnosti. Jejím autorem je totiž přední slovenský heraldik, náš dlouholetý spolupracovník a autor několika článků pro zpravodaj *Vexilologie*. I když autor ve svém díle termín vexilologie vůbec nepoužívá a praporům se věnuje jako nedílné součásti heraldiky, důslednost, s jakou popisuje jejich historii, je významná i pro každého zájemce o vývoj vlajek a praporů na Slovensku. A to nejenom z hlediska obsahu podávaných informací, ale zejména z pohledu jejich historického řazení a prohlubování. Dějiny slovenské heraldiky (a tedy částečně i vexilologie) totiž autor pojal zcela netypicky a původně. Místo toho, aby se jako jiní věnoval jednotlivým oborům heraldiky (rodová, městská, církevní, cechovní apod.) v samostatných kapitolách, postupoval po jednotlivých stoletích od období předheraldického až po současnost, v jejichž rámci vedle sebe srovnával vznik a vývoj heraldiky státní i městské, rodové i církevní. Tento postup umožňuje zejména laickému čtenáři a začátečníkovi v obou oborech, aby postupně sledoval členění jednotlivých odvětví heraldiky v průběhu času, aby zjišťoval, jak se navzájem ovlivňovaly či dokonce prolínaly, jak se na nich projevoval dobový výtvarný vkus a umělecký projev. Díky svému přehlednému a názornému pojetí, bohatě dokumentovanému kresebnými ukázkami, poznámkovému aparátu ke každé kapitole i rozsáhlému seznamu literatury je publikace i výbornou učebnicí heraldiky, která zájemci o vexilologii ujednotí a do historických souvislostí uvede mnohé vědomosti o praporech a vlajkách, o její potřebnosti pro začátečníky v našem oboru ani nemluvě. Tomu pomůže v orientaci i úvodní „heraldický slabikář“, jakož i metoda sledování vývoje podoby a provedení několika vybraných erbů během staletí jejich existence a ve srovnání s erby soudobými. Díky skutečnosti, že kniha byla vydána ve spolupráci s americkým nakladatelstvím ve Waucondě (Illinois), je každá kapitola opatřena bohatým anglickým resumé, a tak i zahraničnímu zájemci o slovenskou heraldiku poskytne dostatek informací o dějinách tohoto oboru u našich východních sousedů. -jm-

Patrik Linhart: *Vexilologický kabinet britského impéria / The Vexillological Cabinet of British Empire*. [Břeclav] : Europrinty, 2009. 304 s. ISBN 978-80-254-3470-3 CZK 390,-

“Flags of the World” (dále FOTW, zdarma dostupná z mnoha adres, například <http://flagspot.net/flags/index.html>) je největší databáze vlajek na internetu. Vytvářená skupinou dobrovolníků sdružených do vydavatelského štábu (který je od roku 2001 jako instituce FOTW členem Mezinárodní asociace vexilologických společností), obsahuje dnes více než 39 000 stránek a více než 75 000 obrázků vlajek. Pro vexilologa hledajícího základní údaje o vlajkách jednotlivých státních útvarů, včetně vlajek historických je neocenitelným pomocníkem. Nemůže ovšem nahradit vexilologické monografie, ať už v knižní, nebo časopisecké podobě.

Je technicky poměrně velmi jednoduché zkopírovat údaje z této vexilologické databáze a zpracovat z nich tematicky zaměřený kompilát. To je případ i této publikace, jež se věnuje vlajkám území, která v minulosti tvořila britskou koloniální říši (kromě USA), ať jsou dnes členy Britského společenství nebo ne.

Jak autor uvádí v úvodu, v roce 2005 dostal nápad shromáždit svou sbírku vlajek zemí britského impéria do formy knihy. Inu, jako takový to není špatný nápad, až na to, že cudně pomlčel, že touto “sbírkou” jsou vlastně z největší části právě kopie stránek FOTW s minimální přidanou hodnotou.

Je nanejvýš pravděpodobné, že vexilologická část knihy vznikla tak, že bez jakéhokoliv svolení správců FOTW (alespoň v knize není ani zmínka o tom, že prakticky veškerá vyobrazení vlajek v knize a převážná část doprovodného textu byla převzata z FOTW a že k tomu má autor či vydavatel od správců databáze svolení) byly z této databáze zkopírovány (a to i s příslušnými nepřesnostmi a chybami) a do formy prodejného zboží sesazeny údaje vztahující se k vlajkám zemí bývalého britského impéria. I když tento „copy&paste“ systém je nepochybně pracný a autoru tak patří uznání za jím uváděných 192 hodin strávených nad počítačem, nic to nemění na tom, že publikovat a prodávat dílo někoho jiného bez jeho vědomí je docela drzost, ne-li trestný čin.

FOTW, jak už jsem uvedl, není prosta nedostatků a mnohdy uvádí jen hrubé, předběžné nebo nedostatečně ověřené údaje; z doprovodného textu k jednotlivým vlajkám ve FOTW je to ale

obvykle jasně patrné. Proto při zpracovávání speciálních vexilologických témat by měly být vstupní údaje z FOTW korigovány ze specializovaných zdrojů, ať už jsou jimi vexilologické monografie a články, právní předpisy nebo autorizované informace z odpovědných místních úřadů. To, že se autor ani neobtěžoval prověřit si mnohá opsaná data z jiného zdroje (a literatury o státních nebo regionálních vlajkách existuje poměrně dost), zcela koresponduje s výše popsaným bohémským přístupem, s jakým se pan Linhart vypořádal s právními aspekty literární práce, zejména s pojmem “autorská práva”.

Ani textová koncepce tohoto plagiátu nepatří mezi vrcholné ukázky odborné publikační práce. O jednotlivých státních útvarech, seříděných do skupin podle geografického hlediska, se dozvíme většinou to nezbytné minimum, které se dá bez použití velkého úsilí stáhnout z internetu. Vexilologické údaje, jejichž hlavním zdrojem je opět FOTW (zbytek pak tvoří rádoby humorné postpubertální glosy), jsou pak zformulovány na základě hospodské zásady “čím obskurnější téma, tím více řečí”. Tak se může stát, že zatímco řada obrázků vlajek existujících zemí nebo území je doprovázena jedno, maximálně dvouřádkovým popisem s prakticky nulovou vypovídací hodnotou, nejrozsáhlejšími články jsou např. texty o pirátských vlajkách nebo o vlajkách obskurního státu na ostrově Redonda. Oficiální vlajky a neoficiální či nepotvrzené verze jsou graficky naprosto nerozlišeny. Že nejsou vysvětleny pojmy “Blue Ensign” a “Red Ensign”, tolik důležité v britské vexilogii, to mě ani nepřekvapuje. Nedivil bych se, kdyby autor o jejich funkci neměl vůbec žádné ponětí. Ač se autor podle svých slov věnuje vexilogii 20 let a stal se členem Vexilologického institutu v Chesteru (čímž zřejmě myslel The Flag Institute sídlící dnes v Londýně), moc se nenaučil. Výsledkem jeho diletantství je pak řada chyb a nepřesností.

Poměrně zábavná je skutečnost, že text v knize je podán v česko-anglické verzi. Co autor přeložil z anglické verze FOTW do češtiny, pak přeložil zpět do angličtiny. Skutečně smysluplné.

A tak jediným kladem Linhartova diletantského dílka je kvalitní papír, kterého na druhé straně je pro takovýto typ knihy docela škoda.

Na závěr cituji z vlastního autorova hodnocení této knihy (<http://patriklinhart.wordpress.com>): *“Toto grandiosně vypravené, bohatě ilustrované dílo je určeno čtenářům se zájmem o vlajky (vědu zvanou vexilogie), britskou říši (nad níž slunce nezapadá), malé dějiny ve velkém kontextu (a naopak) čili patří do rukou dobrého lidu, který se ještě umí radovat z jemného citu estetického a dovede ocenit svérázný, leč přesto přísně faktografický humor autorův. I sucharské vědy dovedou autoři Vědeckého studia podat zábavně, zvláště, když jako Patrik Linhart, studují vlajky a Impérium Union Jacku od dětství”*.

Pro eventuální zájemce o tuto knihu, která vyšla v nákladu 1 500 výtisků, doporučuji: nekupujte. FOTW obsahuje vše, co v této knize naleznete, a je zadarmo.

František Pícha

NOVÝ VEXILOLOGICKÝ ČASOPIS

Již na berlínském mezinárodním vexilologickém kongresu avizované spojení sil několika nizozemských organizací usilujících o uspořádání jubilejního 25. mezinárodního kongresu v r. 2013 přineslo první konkrétní výsledek – v prosinci 2008 vyšlo první číslo nového vexilologického zpravodaje *Vlag! (Vlajka)*. Jde o společný reprezentativní bulletin nadací Muzea vlajek (*Stichting Vlaggenmuseum Nederland*) a Korza vlajek (*Stichting Vlaggenparade Rotterdam*), jakož i s námi již dlouhá léta spolupracující Nizozemské vexilologické společnosti (NVV), o 18 stranách formátu A4 s kartónovou obálkou (ISSN 1877-167X). Bohatě ilustrované první číslo s mnoha barevnými fotografiemi a obrázky přináší kromě úvodního slova předsedů obou spolupracujících organizací, Toma Bokhouta za obě nadace a J.C.A. Schokkenbroeka za NVV, a prezentace nadací a jejich sponzorů i řadu odborných článků s nizozemskou i zahraniční vexilologickou tematikou. Pro nás, české vexilology, je potěšitelné, že plných šest stran textu je věnováno vlajkám českých krajů z pera Daana van Leeuwen, který bohatě využívá i námi publikovaných materiálů na toto téma. I když vznik nového nizozemského zpravodaje znamená definitivní zánik jednoho z prvních vexilologických periodik světa, bulletinu *Vexilla Nostra*, založeného r. 1966, přejeme jeho vydavatelům úspěch v další práci a udržení věhlasu a dobré pověsti, kterými se mohl po zásluze chlubit jeho předchůdce. *Welkom in ons midden!* -jm-

RŮZNÉ

PŘEŽIJE SYMBOL LIBANONU?

Ochránci životního prostředí se strachují o to, zda klimatické změny nezpůsobí zánik cedrových lesů v Libanonu, v jehož státní symbolice hraje právě cedr nenahraditelnou roli. Zvyšování teploty vyžaduje podle jejich varování z 27. 8. 2008 nutnost posouvat přírodní rezervace s výskytem cedrů do vyšších poloh, které však země nemá k dispozici, a tak cedr patrně z libanonských hor zmizí úplně. Nedostatek srážek (sněhu) může totiž ohrozit přirozenou regeneraci stromů, výskyt nových nemocí a nových hmyzích infekcí spojených s teplejším podnebím může katastrofu dokončit. Pro mnoho Libanonců je cedr, dosahující často stáří mnoha set let, více než stromem, je symbolem, objevujícím se na známkách, bankovkách a na státní vlajce, je důležitou součástí jejich kulturního dědictví. Považují jej za symbol síly, energie, úrodnosti, kontinuity a věčnosti lidské existence. V zemi rozdělené náboženskými a politickými rozlišnostmi je cedr všeobecně považován za symbol přežití státu i jeho obyvatel, nikoliv jenom za připomínku minulosti na jejich vlajce. -jm-

INDICKÁ VLAJKA UŽ I NA MĚSÍCI

Indové svůj národní symbol asi opravdu velmi milují, když podle zprávy ČTK ze 14.11.2008 v jeho barvách zhotovená sonda přistála téhož dne ve 21:05 SEČ v kráteru na jižním pólu Měsíce. Na měsíční povrch ji ze stokilometrové výšky vyslala indická družice Čandrájan – 1. Kdy se podobného kousku dočkáme i my? -jm-

DALŠÍ UZNÁNÍ AUTORU ČESKÉ VLAJKY

Na schůzi Rady města Brna, která se konala 16. prosince 2008, schválilo všech 10 přítomných členů tohoto jedenáctičlenného výkonného orgánu prohlášení hrobu Jaroslava Kursy za čestný. Předcházel tomu návrh autora těchto řádků adresovaný brněnskému primátorovi Romanu Onderkovi, aby na některém z domů, kde Jaroslav Kursy bydlel v letech 1929 až 1933 (Tyršova 31, Srbská 9, Tyršova 8), byla umístěna pamětní deska. Protože se v Brně odhalují pamětní desky nejvýznamnějším osobnostem, které jsou s Brnem přímo spjaty, a Jaroslav Kursy dojížděl do Brna pouze z pracovních důvodů, nebyl návrh akceptován. Prohlášení hrobu č. 96 v hrobové skupině č. 10 v areálu Ústředního hřbitova v Brně, který je označen jménem manželky Jaroslava Kursy Boženy a je v něm údajně uložena urna s popelem autora české vlajky, je tak přijatelným kompromisním řešením. Uvidíme, zda v budoucnu ponese některá ulice jméno po Jaroslavu Kursovi. Mohla by to být některá z nových pražských ulic, protože většinu svého života prožil tento český archivář právě v našem hlavním městě. abr

VEXILOKONTAKT č. 13

V důsledku čerpání informací z různých, někdy navzájem si odporujících zdrojů, došlo při zpracování *Vexilokontaktu* č. 13 (přílohy zpravodaje *Vexilologie* č. 139), který jsem připravil, k některým chybám či absenci některých údajů, které tímto uvádím na pravou míru:

Vojvodství Dolnoslezské – poměr stran vlajkového listu je správně 1:2, nikoli 5:8, jak je uvedeno; vlajka byla přijata rozhodnutím *sejmiku* č. XXXIII/555/2001 ze dne 30.3. 2001.

Vojvodství Malopolské – poměr vlajkového listu je správně 5:8, nikoli 2:3, jak je uvedeno.

Vojvodství Opolské – správně má být uvedeno, že vlajka byla zavedena dne 21.12. 2004 rozhodnutím *sejmiku* č. XXIX/254/2004, a dále má být napsáno, že vlajku občanskou tvoří list s dvěma pruhy stejně širokými jako u vlajky úřední, tj. v poměru 2:1 – žlutým nad modrým.

Vojvodství Podleské – poměr vlajkového listu je správně 5:8, nikoli 2:3, jak je uvedeno.

Vojvodství Pomořské – správně má být napsáno, že vlajka byla přijata rozhodnutím *sejmiku* vojvodství č. XLV/620/2002 ze dne 12.8. 2002.

Vojvodství Velkopolské – poměr vlajkového listu je správně 5:11, nikoli 4:9, jak je uvedeno. Za upozornění na chyby a doplňující informace děkuji Romanu Klimešovi a čtenářům se tímto omlouvám.

Josef Hubka

UPOZORNĚNÍ NA SLEVOU PRO ČLENY ČVS

V těchto dnech právě vyšlo 3. aktualizované a doplněné vydání knihy Státy a území světa z pera našeho člena PhDr. Vladimíra Liščáka, CSc. Publikace aktualizuje a značně rozšiřuje text předchozího vydání (1998). Důraz je kladen zejména na podrobnější zachycení proměn, jimiž svět prošel za poslední desetiletí. Data jsou upřesněna většinou ke konci roku 2008, v několika případech až k dubnu 2009. Kniha je vázaná, má 896 stran a 32 stran barevné přílohy s vyobrazeními aktuálních vlajek a znaků všech současných států a území světa. Plná cena je 950,- Kč, laskavostí autora a nakladatelství Libri, spol. s r.o., byla pro členy ČVS získána **sleva 25%**, kterou může každý člen ČVS uplatnit u nakladatelství při objednávce. Objednat publikaci lze elektronickou poštou na adrese libri@libri.cz nebo telefonicky na číslech 251612302, 251613113, 776608919. Po objednávce lze knihu vyzvednout přímo na adrese nakladatelství Libri, spol. s r.o., Na Hutmance 7, 158 00 Praha 5 (u metra B – Jinonice nebo busem 130, 149, stanice Hutmanka) v pracovní době po-pá 9-16 hod., případně si ji nechat zaslat poštou (s příplatkem za poštovné a balné).

Redakce

VEXILLA PRAGENSIA

The Czech Vexillological Society has published a new special issue of VEXILOKONTAKT dedicated to the 40th anniversary of the FIAV and the XXIII ICV in Yokohama. This unique publication is written in English and brings a short history of the flags of city quarters of Prague as used before 1990. Procedure of an adoption of the municipal flag in each Prague unit is described in an unusual detail on 52 pages. Furthermore, 28 drawings of historical municipal flags of Prague and 56 colour illustrations of recent flags of all Prague municipal units are also presented in this rare brochure. If you are interested in this publication, send kindly amount of USD 10,- (for overseas) or EUR 5,- (for Europe) in cash to the address of the CVS. -jm-

Autoři hlavních článků:

Ing. Jaroslav Martykán (martykan.cvs@seznam.cz), Matúškova 14/796, 149 00 Praha 4 - Háje

Ing. Josef Hrdý (hrdy.brno@seznam.cz), Jílová 27, 639 00 Brno

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Czech Vexillological Society (attn J. Martykán), CZ-149 00 Praha 4 - Háje, Matúškova 14/796, The Czech Republic. E-mail address vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, P. Exner, P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, J. Martykán (chairman), Z. Svoboda and M. Týma. Artwork Petr Exner, Pavel Fojtík and Josef Hubka. English translations Jaroslav Martykán.

June 2009

No. 152

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj České vexilologické společnosti, o.s. (Ing. J. Martykán), 149 00 Praha 4 - Háje, Matúškova 14/796. Elektronická adresa vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Výkonný redaktor Ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení Ing. A. Brožek, Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, Ing. P. Holas, J. Hubka, Ing. J. Martykán (předseda), PhDr. Z. Svoboda a M. Týma. Výtvarně spolupracoval Ing. Petr Exner, Mgr. Pavel Fojtík a Josef Hubka. Anglické překlady Ing. Jaroslav Martykán.

Červen 2009

č. 152

OBSAH:

ZÁSLUHY MICHAELA MEINECKEHO O VÝZKUM MUSLIMSKÉ VEXILOLOGIE	2943
SPOLKOVÝ PRAPOR – ZNAMENÍ, KTERÉ SJEDNOCUJE	2950
CÍRKEVNÍ KOROUHVE	2952
ZPRÁVA Z 38. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE ČVS	2953
NOVÉ VLAJKY	2955
Ostrov lorda Howea	2955
Zakarpatská oblast (Ukrajina)	2956
NOVÉ ZNAKY	2957
Adžarsko	2957
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	2958
RŮZNÉ	2961
Přežije symbol Libanonu?	2961
Indická vlajka už i na Měsíci	2961
Další uznání autoru české vlajky	2961
Vexilokontakt č. 13	2961
Upozornění na slevu pro členy ČVS	2962
Vexilla Pragensia	2962

CONTENTS:

DR. MICHAEL MEINECKE'S CONTRIBUTIONS TO THE RESEARCH ON MUSLIM VEXILLOLOGY	2943
THE BANNER OF AN ASSOCIATION – THE SIGN THAT UNITES	2950
CHURCH BANNERS	2952
THE REPORT FROM AGM 38	2953
NEW FLAGS	2955
Lord Howe Island	2955
Transcarpathia County (Ukraine)	2956
NEW ARMS	2957
Ajaria	2957
BOOK REVIEWS	2958
VARIA	2961
Will the symbol of Libanon survive?	2961
The flag of India on the Moon	2961
Another homage to the author of the Czech flag	2961
Vexilokontakt No. 13	2961
Vexilla Pragensia	2962